

# SPROG- OG LÆSE- KOMPETENCER HOS TOSPROGEDE ELEVER

Udviklingsredskab til lærere og pædagoger



## Dette udviklingsredskab henvender sig til lærere og pædagoger der arbejder med at styrke sprog- og læsekompetencer hos tosprogede elever.

Udviklingsredskabet er bygget op omkring tre trin og har til formål – sammen med vidensnotatet – at give en ramme for at reflektere over egen praksis. De tre trin er som følgende:



Hvert område består af en række arbejdsspørgsmål. I jeres team (fx klasseteam, årgangsteam eller professionelle læringsfællesskaber) kan I reflektere over og diskutere disse spørgsmål i fællesskab med hinanden og bruge udviklingsredskabet som en ramme for refleksion og diskussion på et enkelt teammøde, eller I kan anvende det som grundlag for en udviklingsproces over en (længere) periode, hvis I finder behov for det.

Refleksionen fungerer bedst i grupper, men I kan dog også bruge redskabet individuelt til refleksion over jeres egen praksis. Ligesom at dette udviklingsredskab henvender sig til skolens lærere og pædagoger, er der tilsvarende et udviklingsredskab der henvender sig til skolens ledelse. Udviklingsredskaberne er tilrettelagt sådan at man kan gøre brug af dem i en fælles proces eller hver for sig. Hvis redskaberne anvendes i en fælles proces, er hensigten at ledelsen og skolens lærere og pædagoger gør stop undervejs i processen og ved hvert trin udveksler de erfaringer og beskrivelser

## Forslag til samlet arbejdsproces på skolen:

- Skolens ledelse orienterer om processen og udpeger eventuelt en koordinator der koordinerer og tilrettelægger processen.
- Processen kan med fordel tænkes sammen med andre udviklingsprocesser på skolen der fokuserer på alle elevers sproglige udvikling eller læsetilegnelse.
- De tre trin kan gennemføres samlet på en pædagogisk dag eller separat på 2-3 møder.
- Skolens ledelse mødes for sig, og de enkelte teams (fx klasseteam, årgangsteam eller professionelle læringsfællesskaber) mødes for sig.
- Efter hvert trin deles refleksioner, perspektiver og aftaler på tværs af ledelse og de forskellige teams.
- Lav en skriftlig aftale om hvem der er ansvarlig for at gøre hvad, samt hvordan og hvornår I vil følge op på aftalerne.

om praksis som er kommet frem på baggrund af det møde/ de møder som hhv. ledelsen og skolens lærere og pædagoger har deltaget i hver for sig.

## TRIN 1: AFDÆKNING AF PRAKSIS

Under dette trin skal I starte med at reflektere over og beskrive hvordan I til dagligt arbejder med at styrke jeres tosprogede elevers sprog- og læsekompetencer i klassen. I kan tage udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Hvordan arbejder I med at tilrettelægge undervisningen så der er fokus på at styrke de tosprogede elevers sprogkompetencer?
- Hvordan arbejder I med at tilrettelægge undervisningen så der er fokus på at styrke de tosprogede elevers læsekompetencer?
- Hvordan arbejder I med at inddrage forældrene som støtte for elevernes læring?
- Reflektér herefter over hvordan klassens tosprogede elever klarer sig sammenlignet med klassens et-sprogede elever. I kan anvende de datakilder som er nævnt i boksen, samt eventuelle andre lokale datakilder.

► Hvis skolens ledelse anvender udviklingsværktøjet, kan I med fordel sammenligne jeres og ledelsens vurdering af, hvordan de tosprogede elever klarer sig i forhold til de et-sprogede elever.



## Mulige datakilder

- Den obligatoriske sprogvurdering i børnehaveklassen
- Materialet ”Hele vejen rundt om elevens sprog og ressourcer” til afdækning af ny-ankomne og øvrige tosprogede elevers kompetencer
- De nationale test, herunder de frivillige nationale test i dansk som andetsprog
- Data fra læringsplatform og digitale læremidler

## TRIN 2: VURDERING AF PRAKSIS

Under dette trin skal I – på baggrund af jeres beskrivelser fra trin 1 – reflektere over jeres konkrete praksis. Hvorfor er jeres praksis som den er? Hvilke styrker og svagheder oplever I? I kan tage udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Hvad lægger I særligt mærke til i jeres beskrivelse af hvordan I arbejder med at styrke de tosprogede elevers sprog- og læsekompetencer?
- Hvilke dele af jeres arbejde fungerer efter jeres opfattelse bedst?
- Er der områder hvor jeres arbejde for at styrke tosprogede elevers sprog- og læsekompetencer ikke ser ud til at være tilstrækkelig?
- Hvilke vilkår og rammer har betydning for den måde/de måder I arbejder på i forhold til jeres tosprogede elever?
- Arbejder I allerede ud fra nogle af de forskningsmæssige anbefalinger der gives i de to vidensnotater om tosprogede elevers sprog- og læsekompetencer i forhold til at understøtte tosprogede elever (se boksen til højre)?

► Hvis skolens ledelse anvender udviklingsværktøjet, kan I med fordel inddrage deres overvejelser om hvorvidt skolen som helhed lever op til de forskningsbaserede anbefalinger i forhold til at styrke tosprogede elevers sprog- og læsekompetencer.



Forskningsbaserede anbefalinger til, hvordan lærere og pædagoger kan understøtte sprog- og læseudviklingen hos tosprogede elever:

- Have høje forventninger til eleverne.
- Give udfordrende sproglige input.
- Introducere nye begreber gradvist.
- Gentage nye begreber i forskellige kontekster.
- Være systematisk og eksplicit.
- Sikre aktiv brug af nye begreber hos eleverne.
- Arbejde ud fra tankegangen om kollaborativ læring.
- Løbende foretage vurderinger og tilpasninger.
- Gøre brug af forældresamarbejde.

### TRIN 3: UDVIKLING AF PRAKSIS

Til sidst skal I aftale hvilke konkrete handlinger I vil sætte i værk for jeres fremtidige arbejde med de tosprogede elevers sprog- og læsekompetencer, samt hvordan I vil følge op på aftalerne. Disse aftaler/handlinger kan både være kort- og langsigtede, ligesom de både kan laves i jeres team og individuelt.

Tag udgangspunkt i de områder hvor I ikke vurderer at jeres arbejde med at styrke tosprogede elevers sprog- og læsekompetencer er tilstrækkelig eller lever (helt) op til de forskningsbaserede anbefalinger. I kan tage udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Hvilke dele af jeres praksis i forhold til tosprogede elevers sprog- og læsekompetencer ønsker I at udvikle?
- Hvilke konkrete handlinger kan medvirke til at skabe den ønskede udvikling og forandring?
- Hvilke hindringer er der for at gå i den ønskede retning, og kan de overkommes?
- Hvem har ansvaret for de konkrete handlinger og hvem skal inddrages for at det kan lade sig gøre?
- Hvordan og hvornår vil I følge op på om I kommer i mål med den ønskede udvikling?



Find hele materialet på:  
**[www.childresearch.au.dk](http://www.childresearch.au.dk)**  
**[www.emu.dk](http://www.emu.dk)**

Dette udviklingsredskab er en del af *Viden Om sprog- og læsekompetencer hos tosprogede elever*, der har til formål at understøtte praktikere med evidensbaseret viden omkring de bedste overordnede metoder til undervisning i læsetilgængelse og dansksproglig udvikling for tosprogede elever.

Udviklingsredskabet henvender sig til lærere og pædagoger, der har tosprogede elever i klassen. Det giver en ramme for at reflektere over og udvikle egen praksis.

Der findes et andet udviklingsredskab henvendt til skolens ledelse.

Udviklingsredskabet er udarbejdet af TrygFondens Børneforskningscenter for Undervisningsministeriet. Redskabet er et af flere elementer i *Viden Om sprog- og læsekompetencer hos tosprogede elever* og kan downloades på:  
[www.childresearch.au.dk](http://www.childresearch.au.dk)  
[www.emu.dk](http://www.emu.dk)